

dr Krzysztof Malicki

Zakład Socjologii Miasta i Regionu, Instytut Socjologii
Uniwersytet Rzeszowski

Rzeszowscy studenci i ich pierwsza aktywność zawodowa

Podjęcie przez studenta pracy zarobkowej w okresie studiów jest niezrędko pierwszym kontaktem młodego człowieka z rynkiem pracy. Próby samodzielnego zdobywania środków finansowych mają różnorodną genezę i warunkowane są różnymi czynnikami. Często działania takie mają także nieformalny charakter, a wykonywana praca jest sezonowa i dorywcza. Jakkolwiek zjawisko zdobywania przez studentów doświadczeń zawodowych podczas studiów znajduje się poza głównym nurtem badań poświęconych rynkowi pracy, zasługuje niewątpliwie na szczególną uwagę badaczy współczesnego społeczeństwa. Aktywność młodych osób próbujących pogodzić studia z pracą (lub różnorodną działalnością zmierzającą do zdobycia doświadczenia na tym etapie życia) staje się bowiem współcześnie nie tylko okazją do powiększenia własnych zasobów finansowych. Jest także w coraz większym stopniu przygotowaniem studentów do rywalizacji na rynku pracy po zakończonej edukacji oraz niezbędnym warunkiem zdobycia po niej jakiegokolwiek pracy, w której wymóg doświadczenia odgrywa coraz większą rolę.

Zdobycie doświadczenia zawodowego już podczas studiów jest uwarunkowane wieloma czynnikami i zależy od działań zarówno uczelni, jak i samych studentów. Mamy tutaj zatem do czynienia z dwoma podstawowymi sytuacjami. W pierwszym przypadku możliwość zdobycia przez studenta doświadczenia jest związana z działaniami samych uczelni, które oferują swoim studentom mniej lub bardziej szeroki wachlarz możliwości do wykazania się aktywnością. Są to nie tylko staże wdrażające młode osoby w realia rynku pracy (sytuacja taka ma miejsce zwłaszcza tam, gdzie uczelnie mają dobre relacje z otoczeniem biznesowym), ale także zagraniczne wymiany lub programy zachęcające do bycia aktywnym już w okresie studiów.

Zaangażowanie i aktywna polityka samych uczelni w aktywizowaniu własnych studentów nie przyniesie rezultatów bez aktywności samych zainteresowanych. Nawet najlepsze programy stażów i bogata oferta wymian studenckich nie przyniesie rezultatów bez otwartej postawy młodych ludzi, ich chęci i zaangażowania. Mamy tutaj do czynienia z drugą podstawową sytuacją i zarazem ważnym pytaniem – na ile sami studenci pragną podejmować różnorodne działania łączące proces ich nauki z rynkiem pracy w okresie studiów?

Dużą rolę odgrywają w tym przypadku bez wątpienia czynniki osobowościowe absolwentów, a także zwyczajna konieczność wynikająca z potrzeby utrzymania się lub opłacenia kosztów studiów. Ten ostatni czynnik odgrywa bez wątpienia szczególnie dużą rolę w przypadku osób niemogących liczyć na większe wsparcie ze strony rodziny. Wpływ na skalę podejmowania przez studentów pracy w okresie studiów ma także charakter regionalnego rynku pracy. Ten czynnik odgrywa niebagatelną rolę zwłaszcza w sytuacji, kiedy miasto, w którym studiuje młodzi ludzie nie jest w stanie zaoferować wystarczającej liczby atrakcyjnych miejsc choćby tylko tymczasowego zatrudnienia.

Powyższe uwagi wskazują na potrzebę badań w tej problematyce, zwłaszcza dziś, kiedy absolwenci studiów wyższych stoją coraz częściej w obliczu wymagań zdobywania doświadczenia zawodowego już podczas nauki w szkole wyższej. Znaczenie takich badań byłoby niemałe, a wnioski cenne, gdyż mogą być podstawą do konstruowania strategii aktywizacji młodych osób jeszcze na etapie studiowania, przynajmniej na tych kierunkach, na których studiowanie wiąże się z posiadaniem znaczącego zasobu czasu wolnego. Uwagi te nakazują zwrócić także szczególną uwagę na przypadek regionalnego rynku województwa podkarpackiego, a zwłaszcza Rzeszowa, stolicy regionu i miasta z największym odsetkiem studentów w Unii Europejskiej¹. Ten peryferyjny region posiada znacząco uboższy zasób ofert związanych z pracą niż wiele innych ośrodków akademickich. W sytuacji członkostwa Polski w UE otwarciu rynków pracy na Zachodzie i Południu pewne znaczenie odgrywa niewątpliwie także doświadczenie zdobywane podczas sezonowych wyjazdów za granicę. Wydaje się, że ma ono ograniczony wymiar (odnosi się bardziej do doświadczeń językowych), choć zaliczyć go należy do ważnych wskaźników na operatywność i przejaw zaangażowania młodych ludzi podejmujących się aktywności na nowych i nieznanych sobie realiach.

Nie sposób zaprzeczyć, że aktywność młodych osób w okresie studiów przejawiająca się w podejmowaniu zatrudnienia (nawet sezonowego), działalności wolontariackiej lub w organizacjach studenckich ma olbrzymią rolę przygotowującą studenta do coraz ostrzejszej rywalizacji o pracę już w roli absolwenta. Nie sposób także zaprzeczyć temu, że działania takie przynoszą wielorakie korzyści zarówno dla samego studenta, jak i dla pracodawcy. Sam student zdobywa nie tylko dodatkowe środki finansowe, ale przede wszystkim powiększa zasób swych doświadczeń. Nawet w sytuacji wykonywania działalności o charakterze nieodpłatnym student oswaja się z nową rzeczywistością obecności w rea-

¹ Według danych Eurostatu z 2012 roku Rzeszów posiada najwięcej studentów w przeliczeniu na liczbę mieszkańców w całej Unii Europejskiej. Z kolei Urząd Statystyczny w Rzeszowie informuje, że w mieście studiuje 54 tys. osób, z czego 69% na Uniwersytecie Rzeszowskim oraz Politechnice Rzeszowskiej [Kulczycka, 2012].

liach bliskich rywalizacji na rynku pracy (co niechybnie czeka na niego po zakończonej edukacji). Korzyści odnosi także pracodawca. W grę wchodzi tu przede wszystkim stosunkowo niewysoki koszt wykonywania obowiązków przez studenta, co wiąże się z brakiem obowiązku opłacania składek ubezpieczeniowych do ZUS (w przypadku zatrudniania osoby do 26. roku życia na umowę-zlecenie lub umowę o dzieło). Nierzadko pracodawca już na etapie studiów zdobywa ludzi gotowych do podejmowania wielu wyzwań. Na tym etapie życia pracownicy są nie tylko mobilni, dynamiczni, lecz można ich kształtować według wzorów firmy, w której pracują.

Nawet jeśli założymy, że wykonywana praca nie ma charakteru związanego z profilem studiów (a więc jest pracą o charakterze fizycznym) i nie jest przydatna z punktu widzenia poszerzania kwalifikacji w ramach studiów, nawet wówczas aktywność studenta jest ważna i jest dowodem na aktywną i otwartą postawę wobec wyzwań niełatwego rynku pracy.

Oficjalnie dostępne statystyki wskazują, że większość młodych osób pierwsze doświadczenia z pracą zdobywa już po zakończeniu studiów. Jeśli nawet praca jest podejmowana, to dotyczy ona przeważnie studentów studiów niestacjonarnych. W raporcie Głównego Urzędu Statystycznego opartego na wynikach badań z 2009 roku czytamy, że: „dwóch na pięciu studentów jednocześnie pracowało (724 tys. z 1776 tys., tj. 40,8%) (...) Znacząca większość (83,3%) ogółu młodych osób pracujących i jednocześnie uczących się to słuchacze szkół wieczorowych i zaocznych (...) **W zdecydowanej większości pierwsze doświadczenia zawodowe zdobywane są już po zakończeniu edukacji szkolnej** [podkreślenie w oryginale – uwaga własna K.M.]. Blisko 3/4 ogółu osób młodych w wieku 15–34 lata (a więc zarówno jeszcze uczących się, jak i tych, które już zakończyły naukę) nie podejmowało pracy zarobkowej w trakcie nauki w wymiarze czasu minimum 1 miesiąca w roku (8005 tys. z 11253 tys., tj. 71,1%)” [Raport GUS 2010, s. 6].

Problem bezrobotnego absolwenta ukazuje tym samym zaniechania w zakresie polityki władz (państwowych, po części uczelnianych) w kreowaniu polityki zachęcania młodych osób do zdobywania doświadczenia już w czasie studiów². Czasami brak lub niewielka aktywność studentów wiąże się z nieszcze-

² Sytuację tę dobrze ilustruje list Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego i Ministra Pracy i Polityki Społecznej do rektorów uczelni wyższych z września 2012 roku. W liście tym autorzy powołują się na zalecenia Komisji Europejskiej zawartej w strategii „Europa 2020”, gdzie poprawę szans młodych na rynku pracy uznaje za jedno z najważniejszych zadań państw UE. KE rekomenduje zatem działania na rzecz poprawy jakości kształcenia, skuteczniejsze powiązanie uczelni z rynkiem pracy, rozwijanie umiejętności studentów ważnych w pracy zawodowej, wspieranie pierwszych doświadczeń zawodowych oraz przyjęcie programów ułatwiających młodzieży wchodzenie na rynek pracy. W liście tym ministrowie powołując się także na podjęte w ich resortach zmiany ustawowe i realizowane programy (np. rządowy program „Młodzi na rynku pracy”) apelują do rektorów szkół wyższych: „Oczekujemy, że uczelnie zechcą się w nie szeroko zaangażować” (za „Gazeta Wyborcza” z 23.09.2012).

gólnie bogatą ofertą uczelni, a nie z biernością samych studiujących. Nawet najlepsze działania zachęcające do aktywności muszą w takim przypadku przynieść jedynie połowiczne sukcesy. Wydaje się, że rola takich działań aktywizujących studentów wzrośnie wraz z pogłębianiem wiedzy uczelni o dysfunkcjach i mankamentach nauczania w wyniku obligatoryjnego i ustawowego badania losów absolwentów szkół wyższych.

Niniejszy artykuł podejmuje wybrane zagadnienia związane z aktywnością zawodową studentów rzeszowskich uczelni wyższych i zawiera wyniki badań ankietowych na temat aktywności studentów największych rzeszowskich uczelni z roku 2011. Badanie zrealizowano na zbiorowości 315 studentów w czterech uczelniach wyższych w Rzeszowie: na Uniwersytecie Rzeszowskim, Politechnice Rzeszowskiej, w Wyższej Szkole Informatyki i Zarządzania oraz Szkole Języków Obcych PROMAR³. O wyborze zdecydował nie tylko fakt, że trzy spośród nich zajmują czołowe lokaty jako największe uczelnie w regionie, lecz także różny profil nauczania pozwalający na lepsze analizowanie uzyskanych danych. Badanie zrealizowano za pomocą techniki CAPI (*Computer Assistent Personal Interview*). W trakcie badania poruszono cztery zasadnicze zagadnienia:

1. Jaka jest aktywność respondentów – studentów rzeszowskich uczelni – podczas studiów (praca, udzielanie się w pracy organizacji studenckich, wolontariackich)?
2. Czy wybór kierunku studiów był decyzją przemyślaną, a zatem, czy przed rozpoczęciem studiów respondenci poszukiwali informacji o szansach na znalezienie pracy po wybranym przez siebie kierunku?
3. Czy zdobywana wiedza oceniana jest przez respondentów jako przydatna w ewentualnych przyszłych poszukiwaniach pracy?
4. Jak z punktu widzenia doświadczeń wyniesionych ze studiów oceniane są szanse na znalezienie późniejszej pracy zgodnej z wykształceniem?

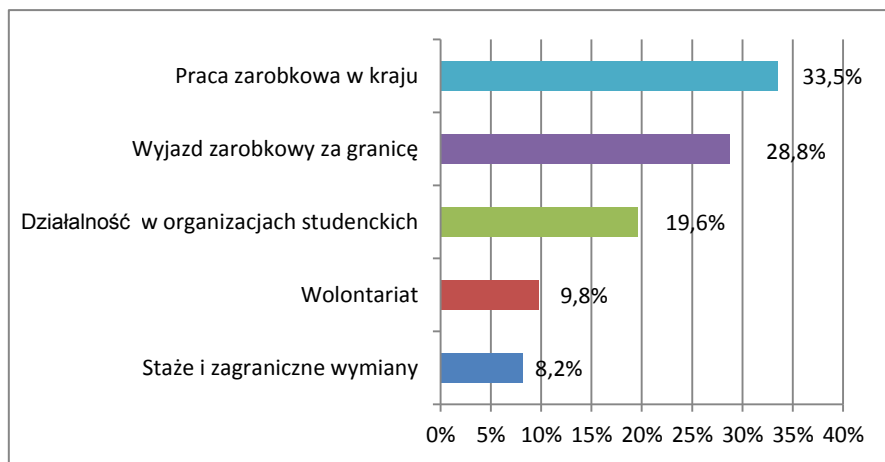
Uzyskane w trakcie badania wyniki pozwalają na wstępną diagnozę aktywności rzeszowskich studentów w trakcie podejmowanej nauki. Nie zawsze jest to aktywność w postaci pracy zarobkowej. Nierzadko ma także inny charakter, nieprzynoszący konkretnych korzyści finansowych.

W trakcie badania 33,5% respondentów studiujących na wspomnianych czterech rzeszowskich uczelniach zadeklarowało, że podejmowało w trakcie

³ Część wyników tego badania zrealizowanego pod kierunkiem autora niniejszego tekstu (w ramach kursu CAPI w Instytucie Socjologii UR) opublikowano w: [Buczyńska, Kuncio, Potocka, 2013]. Dane opublikowane w tym raporcie, jak i nieopublikowane, a obliczane ze źródłowej bazy danych na potrzeby tego tekstu cytowane jako: dalej jako: Projekt: Studenci rzeszowskich uczelni 2013).

studiów pracą zarobkową na obszarze Polski. W zdecydowanej większości praca taka miała charakter czasowy (sezonowy) i odnosiła się do województwa podkarpackiego. Także 28,8% respondentów zadeklarowało, że pracę taką wykonywało podczas wyjazdów zagranicznych. Tak nieznaczna różnica pomiędzy obydwoima wskaźnikami wynika zapewne nie tylko z istniejących możliwości nieskrępowanej pracy w państwach UE, lecz także zapewne z braku atrakcyjnych ofert w kraju.

Jednocześnie 19,6% studentów zadeklarowało, że wykazało się aktywnością w studenckich organizacjach (np. samorząd, koła naukowe), 9,8% w wolontariacie, a 8,2% w wyjazdach za granicę w ramach staży i wymian studenckich.

Wykres 1. Aktywność studentów rzeszowskich uczelni w trakcie studiów (N=315)

Źródło: *Projekt: Studenci rzeszowskich uczelni 2013*, s. 21.

Powyższe dane wskazują jedynie na procentowy udział respondentów w wymienionych działaniach. Nowe i znacznie bardziej interesujące informacje uzyskujemy przy próbie oszacowania skali zaangażowania poszczególnych studentów w aktywne działania zmierzające do poszerzenia swych doświadczeń. Tabela 1 pokazuje procentowy rozkład studentów pod względem aktywności wykazywanej w trakcie studiów. Z danych tych wynika, że kobiety cechują się nieznacznie większą aktywnością podczas studiów niż mężczyźni. Z roku na rok rośnie także aktywność studentów. O ile na pierwszym roku studiów niemal 43% studentów nie angażuje się w jakiegokolwiek działania, na ostatnim roku studiów udział takich osób maleje do 11,1%. Nie sposób nie dostrzec wyraźnie słabszej aktywności studentów szkoły języków obcych. Wyniki te można zapewne wytłumaczyć przekonaniem (będzie to widoczne podczas analizy kolejnych danych), że profil ich studiów pokrywa się w bardzo dużym stopniu z przyszłymi obowiązkami zawodowymi i poszerzanie własnych doświadczeń nie jest tak bardzo potrzebne.

Tabela 1. Aktywność respondentów podczas studiów

		Brak	mała	średnia	duża	Ogółem:
Płeć	Kobieta	27,4%	52,0%	15,6%	5,0%	100,0%
	Mężczyzna	30,1%	49,3%	16,9%	3,7%	100,0%
	Ogółem	28,6%	50,8%	16,2%	4,4%	100,0%
Rok studiów	I	42,7%	41,5%	13,4%	2,4%	100,0%
	II	31,1%	52,2%	12,2%	4,4%	100,0%
	III	24,1%	51,9%	19,0%	5,1%	100,0%
	I SUM	13,0%	60,9%	21,7%	4,3%	100,0%
	II SUM	11,1%	55,6%	22,2%	11,1%	100,0%
	Ogółem	28,6%	50,8%	16,2%	4,4%	100,0%
Uczelnia	PROMAR	44,0%	48,0%	8,0%	---	100,0%
	Politechnika	27,4%	50,7%	20,5%	1,4%	100,0%
	UR	29,8%	51,9%	14,5%	3,8%	100,0%
	WSiIZ	23,3%	50,0%	17,4%	9,3%	100,0%
	Ogółem	28,6%	50,8%	16,2%	4,4%	100,0%

Źródło: *Projekt: Studenci...* (obliczenia własne).

Podjęcie decyzji o wyborze kierunku studiów jest jedną z ważniejszych decyzji w życiu i skutkuje dalekosiędnymi konsekwencjami. Nierzadko przypadkowy i nieszczególnie przemyślany tryb wyboru powoduje, że student traci cenne lata, a kończąc studia niezgodne ze swymi predyspozycjami naraża się na większe niebezpieczeństwo bierności zawodowej. W trakcie badania zadano respondentom pytanie o to, czy przed rozpoczęciem studiów kiedykolwiek próbowali zdobyć informacje o szansach na zatrudnienie po tym kierunku (tabela 2).

Tabela 2. Poszukiwanie informacji o szansach na znalezienie pracy po wybranym kierunku studiów (przed ich rozpoczęciem)

		Tak	Nie	Nie pamiętam	Ogółem
Płeć	Kobieta	48,6%	41,3%	10,1%	100,0%
	Mężczyzna	32,4%	47,8%	19,9%	100,0%
	Ogółem	41,6%	44,1%	14,3%	100,0%
Rok studiów	I	42,7%	48,8%	8,5%	100,0%
	II	40,0%	43,3%	16,7%	100,0%
	III	35,4%	51,9%	12,7%	100,0%
	I SUM	52,2%	32,6%	15,2%	100,0%
	II SUM	44,4%	22,2%	33,3%	100,0%
	Ogółem	41,6%	44,1%	14,3%	100,0%
Uczelnia	PROMAR	40,0%	36,0%	24,0%	100,0%
	Politechnika	46,6%	49,3%	4,1%	100,0%
	UR	39,7%	42,7%	17,6%	100,0%
	WSiIZ	40,7%	44,2%	15,1%	100,0%
	Ogółem	41,6%	44,1%	14,3%	100,0%

Źródło: *Projekt: Studenci...*

Uwzględniając główne zmienne niezależne (płeć, rok studiów i uczelnię) nie stwierdzamy istotnych różnicowań w odpowiedziach. Niepokój budzić musi natomiast fakt, że niemal połowa studentów deklaruje, iż takich prób nie podejmowało przed podjęciem decyzji o studiowaniu. Oznacza to, że bardzo niewielu studentów kieruje się w swych wyborach kalkulacją i choćby powierzchownym rozpoznaniem realiów rynku pracy, na który trafią po zakończeniu studiów.

Równie niepokojąco wygląda analiza wyników na inne z pytań zadanych studentom rzeszowskich uczelni – jak oceniają oni przydatność zdobywanej na studiach wiedzy z punktu widzenia poszukiwań przyszłej pracy (tabela 3). Szczególnie, jeśli w obliczeniach pod uwagę weźmiemy rok studiów respondenta. O ile na I roku ponad 7,3% respondentów uważa, że wiedza ta nie przyda się w przyszłych poszukiwaniach pracy, to na ostatnim roku studiów udział ten wzrasta do 38,9%.

Tabela 3. Ocena przydatności wiedzy zdobywanej na studiach dla przyszłego poszukiwania pracy

		Zdecydowanie się przyda	Raczej się przyda	Raczej się nie przyda	Zdecydowanie się nie przyda	Trudno powiedzieć	Ogółem:
Płeć	Kobieta	22,3%	54,2%	16,2%	1,7%	5,6%	100,0%
	Mężczyzna	18,4%	48,5%	17,6%	5,9%	9,6%	100,0%
	Ogółem	20,6%	51,7%	16,8%	3,5%	7,3%	100,0%
Rok studiów	I	24,4%	61,0%	7,3%		7,3%	100,0%
	II	23,3%	42,2%	21,1%	6,7%	6,7%	100,0%
	III	17,7%	53,2%	17,7%	1,3%	10,1%	100,0%
	I SUM	19,6%	50,0%	17,4%	6,5%	6,5%	100,0%
	II SUM	5,6%	55,6%	33,3%	5,6%	---	100,0%
	Ogółem	20,6%	51,7%	16,8%	3,5%	7,3%	100,0%
Uczelnia	PROMAR	32,0%	68,0%	---	---	---	100,0%
	Politechnika	11,0%	54,8%	23,3%	5,5%	5,5%	100,0%
	UR	15,3%	43,5%	22,9%	4,6%	13,7%	100,0%
	WSiZ	33,7%	57,0%	7,0%	1,2%	1,2%	100,0%
	Ogółem	20,6%	51,7%	16,8%	3,5%	7,3%	100,0%

Źródło: Projekt: Studenci...

Ciekawie prezentują się odpowiedzi z uwzględnieniem uczelni, na której studiują respondenci. Największy optymizm towarzyszy studentom szkoły języków obcych (wszyscy wyrażają przekonanie, że zdobywana wiedza jest przydatna). Najmniejszy występuje wśród studentów UR.

Niewielkim optymizmem charakteryzują się także studenci rzeszowskich uczelni w ocenie szans na znalezienie pracy po studiach zgodnej ze swoim wykształceniem (tabela 4). Także tutaj największe różnice dostrzegamy analizując odpowiedzi ze względu na uczelnię respondenta. Największy optymizm deklarują studenci PROMAR-u, najmniej Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Tabela 4. Ocena szans na znalezienie pracy po studiach (zgodnej z wykształceniem)

		Bardzo duże	Raczej duże	Raczej małe	Bardzo małe	Trudno pow.	Ogółem:
Płeć	Kobieta	8,9%	43,0%	31,3%	8,9%	7,8%	100,0%
	Mężczyzna	14,0%	39,7%	20,6%	8,8%	16,9%	100,0%
	Ogółem	11,1%	41,6%	26,7%	8,9%	11,7%	100,0%
Rok studiów	I	14,6%	50,0%	19,5%	1,2%	14,6%	100,0%
	II	7,8%	41,1%	31,1%	11,1%	8,9%	100,0%
	III	12,7%	36,7%	27,8%	8,9%	13,9%	100,0%
	I SUM	4,3%	41,3%	26,1%	15,2%	13,0%	100,0%
	II SUM	22,2%	27,8%	33,3%	16,7%	---	100,0%
	Ogółem	11,1%	41,6%	26,7%	8,9%	11,7%	100,0%
Uczelnia	PROMAR	24,0%	52,0%	20,0%	---	4,0%	100,0%
	Politechnika	13,7%	49,3%	24,7%	5,5%	6,8%	100,0%
	UR	7,6%	29,0%	32,1%	16,0%	15,3%	100,0%
	WSliZ	10,5%	51,2%	22,1%	3,5%	12,8%	100,0%
	Ogółem	11,1%	41,6%	26,7%	8,9%	11,7%	100,0%

Źródło: Projekt: Studenci...

Zebrane dane wskazują na umiarkowaną aktywność studentów w okresie nauki na studiach wyższych oraz niewielki optymizm w zakresie swoich szans na znalezienie pracy zgodnej z wykształceniem. Oczywiście istnieją tu różnice wynikające z bagażu doświadczeń (pomiędzy pierwszym a ostatnim rokiem) oraz uczelni, na której studiują respondenci. Stosunkowo najbardziej aktywni studenci UR charakteryzują się najmniejszym optymizmem. Silne jest wśród nich przekonanie, że zdobywana wiedza nie do końca będzie potrzebna w przyszłości. Odwrotnie jest ze studentami szkoły językowej. Nie deklarują oni większej aktywności, lecz panuje wśród nich przekonanie, że zdobywana wiedza jest pożyteczna, a znaleziona w przyszłości praca będzie zgodna z ich wykształceniem. Generalnie „lepsze samopoczucie” towarzyszy w tym względzie studentom szkoły językowej i uczelni technicznej. Studenci studiów humanistycznych postrzegają swoją przyszłość w bardziej ciemnych barwach.

Podsumowując zebrany materiał empiryczny należy podkreślić, że w okresie studiów wzrasta aktywność studentów (zarówno w podejmowaniu pracy zarobkowej, jak i w innych formach działań o charakterze wolontariackim), pomimo tego aż ¼ studentów przez cały okres studiów zachowuje niemal całkowitą bierność i nie angażuje się w jakiegokolwiek inicjatywy. Nie jest to dobra prognoza, zwłaszcza jeśli weźmiemy pod uwagę wymagania, jakie stawia się absolwentom. Połowa studentów przed rozpoczęciem studiów nie czyni także jakiegokolwiek rozpoznania dotyczącego szans na znalezienie pracy związanej

z wybranym kierunkiem. Studia wybierane są w oparciu o czynniki inne niż rozpoznanie szans na zdobycie przyszłej pracy.

Co szczególnie niepokojące, z każdym rokiem studiów wzrasta pesymizm studentów co do przydatności zdobywanej wiedzy dla wymagań przyszłych pracodawców. Jednocześnie rośnie w tej kategorii społecznej pesymizm odnośnie do szans na znalezienie pracy zgodnej z wykształceniem.

LITERATURA

Buczyńska M., Kuncio B., Potocka E., 2013, *Studenci rzeszowskich uczelni wobec rynku pracy. Raport z badań przeprowadzonych w ramach kursu praktycznego z badań techniką CAPI*, Rzeszów.

Główny Urząd Statystyczny, 2010, *Wejście ludzi młodych na rynek pracy. Materiał na konferencję prasową w dniu 23 lutego 2010 r.* Raport GUS.

Kulczycka A., 2012, *Rzeszów statystycznie studentami stoi*, „Gazeta Wyborcza” z 12.10. List Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego i Ministra Pracy i Polityki Społecznej do rektorów uczelni wyższych, „Gazeta Wyborcza” z 23.09.2012.

Streszczenie

Artykuł zawiera wyniki badań wśród studentów największych uczelni w Rzeszowie. Analizie poddano aktywność studentów na rynku pracy, aktywność w organizacjach studenckich oraz w działalności wolontariackiej. Podczas badania uwzględniono także opinie o perspektywach młodych ludzi na znalezienie pracy po studiach oraz ocenę przydatności zdobywanej wiedzy z punktu widzenia poszukiwań przyszłej pracy.

Students from Rzeszów and their first Professional activity

Summary

The article contains the results of the research conducted among students of the biggest universities in Rzeszów (University of Rzeszów, Rzeszów University of Technology, University of Information and Management in Rzeszów, PROMAR). The text analyses the activity of students on the labor market and their activity in students organizations and volunteering. The research also included opinions about perspectives of finding a job after graduation as well as usefulness of acquired knowledge in future work search.